

Republica Moldova

GUVERNUL

HOTĂRÂRE Nr. HG369/2015
din 12.06.2015

pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind protecția animalelor în momentul uciderii

Publicat : 19.06.2015 în MONITORUL OFICIAL Nr. 150-159 art. 412 Data intrării în vigoare

MODIFICAT

[HG1143 din 21.11.18, MO13-21/18.01.19 art.7; în vigoare 18.01.19](#)

În temeiul Legii nr. 221-XVI din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 125-129, art.396, cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Norma sanitar-veterinară privind protecția animalelor în momentul uciderii (se anexează).
2. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor.

[\[Pct.2 modificat prin HG1143 din 21.11.18, MO13-21/18.01.19 art.7; în vigoare 18.01.19\]](#)

PRIM-MINISTRU Chiril GABURICI

Contrasemnează:

Ministrul agriculturii

și industriei alimentare Ion Sulă

Nr. 369. Chișinău, 12 iunie 2015.

Aprobată

prin Hotărârea Guvernului

nr. 369 din 12 iunie 2015

NORMA SANITAR-VETERINARĂ

privind protecția animalelor în momentul uciderii

Prezenta Normă sanitar-veterinară transpune Regulamentul (CE) nr. 1099/2009 al Consiliului din 24 septembrie 2009 privind protecția animalelor în momentul uciderii, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 303 din 18 noiembrie 2009.

Capitolul I

DOMENIUL DE APLICARE ȘI NOȚIUNI

1. Norma sanitar-veterinară privind protecția animalelor în momentul uciderii (în continuare – Norma sanitar-veterinară) stabilește cerințele privind uciderea animalelor crescute sau deținute în scopul producerii de alimente, lână, piele, blană sau orice alte produse, precum și privind uciderea animalelor în scopul depopulării și operațiunilor aferente acestora.

2. În cazul sacrificării animalelor pentru consum personal:

1) altele decît păsările de crescătorie, iepurii de crescătorie și iepurii de câmp, și al operațiunilor aferente sacrificării efectuate în afara unui abator de către proprietarul acestora sau de către o persoană aflată sub responsabilitatea și supravegherea proprietarului se aplică doar dispozițiile pct. 6, 9, 10 și 27 din prezenta Normă sanitar-veterinară;

2) altele decît păsările de crescătorie, iepurii de crescătorie și iepurii de câmp, porcii, oile și caprele, în afara unui abator, de către proprietarul acestora sau de către o persoană aflată sub responsabilitatea și supravegherea proprietarului, precum și în cazul asomării simple sau al sacrificării animalelor într-un abator prin metode speciale de sacrificare prevăzute de unele ritualuri religioase se aplică și dispozițiile prevăzute la pct. 43, 53-55 și 58 din prezenta Normă sanitar-veterinară.

3. În cazul sacrificării păsărilor de crescătorie, a iepurilor de crescătorie și a iepurilor de câmp în cadrul fermei sau întreprinderilor mici pentru furnizarea directă de mici cantități de carne către consumatorul final sau distribuitorii locali care livrează cu amănuntul astfel de carne către consumatorii locali sub formă de carne proaspătă, se aplică numai dispozițiile pct. 6, 9, 10 și 27 din prezenta Normă sanitar-veterinară.

Iar în cazul sacrificării animalelor specificate în prezentul punct la întreprinderile cu o productivitate mai mare decît numărul maxim de animale se aplică doar cerințele prevăzute în capitolele II și III din prezenta Normă sanitar-veterinară.

4. Prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare nu se aplică:

1) în cazul în care animalele sînt ucise în cadrul:

a) unor experimente științifice efectuate sub supravegherea autorității competente;

b) activităților de vînătoare sau de pescuit sportiv;

c) unor manifestări/evenimente culturale sau sportive;

2) în cazul păsărilor de crescătorie, iepurilor de crescătorie și de câmp sacrificați în afara unui abator de către proprietarul lor;

3) prevederile specificate în capitolul II, cu excepția pct. 6 și 7, precum și în capitolul III, cu excepția secțiunilor 1-3 și în capitolul IV, cu excepția secțiunii a 2-a din prezenta Normă sanitar-veterinară, nu se aplică în cazul uciderii de urgență în afara unui abator sau în cazul în care respectarea dispozițiilor respective ar prezenta un risc imediat și serios pentru sănătatea sau siguranța umană.

5. În sensul prezentei Norme sanitar-veterinare, noțiunile utilizate au următoarele semnificații:

animal – orice animal vertebrat, cu excepția reptilelor și amfibienilor;

adăpostire – ținerea animalelor în boxe, țarcuri, spații acoperite sau pe terenuri asociate cu operațiunile de sacrificare sau care fac parte din acestea;

asomare – orice proces provocat în mod intenționat care determină pierderea cunoștinței și a sensibilității față de durere, inclusiv orice proces care provoacă moartea imediată;

asomare simplă – folosirea metodelor de asomare specificate în anexa nr. 1 la prezenta Normă sanitar-veterinară, care nu provoacă moartea instantanee, urmate imediat de o procedură specifică ce provoacă moartea;

abator – întreprindere utilizată pentru sacrificarea și eviscerarea animalelor a căror carne este destinată consumului uman;

agent economic – persoană fizică sau juridică care deține controlul unei întreprinderi ce se ocupă de uciderea animalelor sau de orice alte operațiuni aferente, specificate în prezenta Normă sanitar-veterinară;

animale pentru blană – specii de mamifere crescute în special pentru producția de blănuri, cum ar fi: nurca, dihorul, vulpea, ratonul, nutria, șinșila;

depopulare – procesul de ucidere, sub supravegherea autorității competente, a unor animale din motive de sănătate publică, de sănătate și bunăstare a animalelor sau din motive de protecție a mediului;

imobilizare – aplicarea unei proceduri menite să restricționeze mișcările animalului, care îl cruță de durere, teamă sau agitație evitabile, pentru a facilita asomarea sau uciderea efectivă a acestuia;

manifestări culturale sau sportive – manifestări legate în mod esențial și predominant de tradiții culturale sau activități sportive consolidate în timp, inclusiv curse sau alte forme de competiții, dacă acestea nu presupun o producție de carne sau de alte produse de origine animală sau dacă producția respectivă este marginală în raport cu evenimentul propriu-zis și nu este semnificativă din punct de vedere economic;

operațiuni aferente - operațiuni asociate uciderii, care au loc în contextul și în locul unde animalele urmează să fie ucise, așa cum ar fi: manipularea, adăpostirea, imobilizarea, asomarea și sîngerarea animalelor;

proceduri standard de operare - set de instrucțiuni scrise care au scopul de a efectua în același mod o anumită acțiune sau de a respecta un standard specific;

păsări de crescătorie - păsări de fermă, inclusiv păsări care nu sînt considerate domestice, dar care sînt crescute ca animale domestice, cu excepția acarinatelelor;

ritual religios - serie de acțiuni desfășurate la sacrificarea animalelor, care sînt stabilite de o religie;

sacrificare - uciderea animalelor destinate consumului uman;

spinalizare - lacerarea țesutului nervos central și a măduvei spinării cu ajutorul unui instrument alungit în formă de tijă introdus în cavitatea craniană;

ucidere - orice proces provocat în mod intenționat care cauzează moartea unui animal;

ucidere de urgență - uciderea animalelor care au leziuni sau o boală asociată cu durere sau suferință puternică, în cazul în care nu există alte posibilități de a reduce această durere sau suferință;

unitate animal viu - unitate de măsură standard care permite reunirea diferitor specii și categorii de animale pentru a le compara.

Capitolul II

DISPOZIȚII GENERALE

Secțiunea 1

Cerințe generale în timpul uciderii și operațiunile

aferente

6. În timpul uciderii animalelor și al operațiunilor aferente, acestea sînt protejate de orice durere, chin sau suferință evitabile.

7. Agenții economici iau măsurile necesare pentru a garanta, în special, că animalele:

1) beneficiază de confort fizic și de protecție, prin menținerea curățeniei, condițiilor termice adecvate și prin evitarea căderilor și alunecărilor;

2) sînt protejate de leziuni;

3) sînt manipulate și adăpostite, ținîndu-se cont de comportamentul lor normal;

4) nu manifestă semne de durere și teamă evitabile sau comportament anormal;

- 5) nu suferă din cauza lipsei prelungite de hrană sau de apă;
- 6) sînt protejate de interacțiuni cu alte animale, care le-ar putea afecta bunăstarea lor.
8. Echipamentele utilizate de agenții economici pentru ucidere și pentru operațiunile aferente se proiectează, se construiesc, se întrețin și se exploatează astfel încît condițiile de utilizare prevăzute pentru acestea, pe tot parcursul anului, să asigure respectarea prevederilor specificate în prezenta secțiune.

Secțiunea 2

Metode de asomare

9. Animalele vor fi ucise doar după asomare, în conformitate cu metodele și cerințele specifice referitoare la aplicarea metodelor respective prevăzute în anexa nr. 1, la prezenta Normă sanitar-veterinară. Pierderea cunoștinței și sensibilității se menține pînă la moartea animalului.
10. În cazul asomării simple, moartea trebuie provocată imediat prin una dintre următoarele proceduri specifice:
- 1) sîngerare;
 - 2) spinalizare;
 - 3) electrocutare;
 - 4) expunerea prelungită la anoxie.
11. Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (în continuare – ANSA) propune, luînd în considerare progresul tehnic și științific, precum și avizul Consiliului consultativ, constituit din personalități recunoscute în domeniul de referință, savanți de la instituții științifice de profil și diferiți specialiști în domeniu, modificările referitoare la metodele de asomare, specificate în prezenta Normă sanitarveterinară, care urmează să asigure un nivel de bunăstare a animalelor cel puțin echivalent cu cel asigurat prin metodele descrise în prezenta Normă sanitar-veterinară.

Secțiunea 3

Cerințe specifice pentru metodele principale de asomare

12. Cerințele specifice pentru metodele principale de asomare incluse în anexa nr. 1 la prezenta Normă sanitarveterinară se aplică în conformitate cu prevederile prezentei secțiuni.

La utilizarea dispozitivului cu bolț captiv nepenetrant, executorii trebuie:

- 1) să acorde o atenție deosebită pentru a evita fracturarea craniului;

2) să aplice metoda doar în cazul rumegătoarelor a căror masă corporală vie nu depășește 10 kg.

13. Metoda de macerare trebuie să asigure macerarea instantanee și moartea imediată a animalelor.

Aparatul, constituit din lame rotative cu acționare mecanică rapidă sau din proiecții de polistiren expandat, trebuie să aibă o capacitate suficientă pentru a asigura uciderea instantanee a animalelor, chiar în cazul în care acestea sînt în număr mare.

14. Metodele dislocarea cervicală și lovitura puternică penetrativă în cap nu se utilizează:

1) ca metode de rutină, dar numai în cazul în care nu sînt disponibile alte metode de asomare;

2) în abatoare, doar ca metodă de rezervă pentru asomare;

3) de către o persoană la mai mult de 70 de animale pe zi.

Dislocarea cervicală manuală nu se utilizează pentru animalele cu o masă corporală vie mai mare de 3 kilograme.

15. Asomarea electrică aplicată exclusiv la nivelul capului:

1) se realizează cu electrozi care înconjoară creierul animalului și care sînt adaptați dimensiunii capului, iar aparatul pentru electronarcoză:

a) are încorporat un instrument ce măsoară impedanța și oprește funcționarea aparatului în cazul în care nu trece curentul minim necesar;

b) are încorporat un aparat auditiv sau un dispozitiv vizual ce indică timpul de aplicare la un animal;

c) este conectat la un aparat ce indică tensiunea și curentul sub sarcină, astfel poziționat încît să fie ușor vizibil persoanei responsabile de sacrificarea animalului;

2) se efectuează aplicînd limitele minime de curent pentru:

a) bovine în vîrstă de cel puțin 6 luni - 1,28 A;

b) bovine cu vîrsta sub 6 luni - 1,25 A;

c) ovine și caprine - 1,0 A;

d) porcine - 1,30 A;

e) pui - 240 mA;

f) curcani - 400 mA.

16. Asomarea electrică aplicată la nivelul capului și corpului se efectuează prin aplicarea

nivelului minim al curentului pentru:

- 1) ovine, caprine – 1 A;
- 2) porcine – 1,3 A;
- 3) vulpi – 0,3 A și un voltaj minim de 110 V, pentru cel puțin trei secunde, aplicând electrozii la nivelul gurii și rectului;
- 4) șinșile – 0,57 A, pentru cel puțin 60 de secunde, electrozii se aplică de la urechi la coadă.

17. Asomarea electrică în baia de apă a păsărilor de crescătorie prevede:

- 1) ca nivelul apei să fie reglabil, pentru a se asigura un bun contact cu capul păsării;
- 2) baia de apă trebuie să fie corespunzătoare ca mărime și adâncime pentru tipul păsării sacrificate și nu trebuie să se reverse la introducerea păsărilor, iar electrodul introdus în apă trebuie să acopere întreaga lungime a căzii;
- 3) nesuspendarea animalelor prea mici în raport cu asomatorul cu baia de apă sau dacă fixarea poate determina sau crește durerea, în special, în cazul animalelor vizibil rănite, acestea fiind ucise printr-o metodă alternativă;
- 4) umectarea dispozitivelor de suspendare înainte de suspendarea de ambele picioare a păsărilor vii și expunerea lor la curent;
- 5) realizarea în timp de cel puțin patru secunde, cu nivelul minim al curentului și la speciile indicate în anexa nr. 2 la prezenta Normă sanitar-veterinară;
- 6) în cazul în care păsările sînt asomate în grup, trebuie menținută o tensiune suficientă pentru a produce un curent destul de puternic, astfel încît fiecare pasăre să fie asomată.

18. Asomarea prin expunerea prelungită la anoxie a porcinelor, a mustelidelor și a șinșilelor se realizează prin utilizarea concentrației minime de dioxid de carbon de 80%.

Camera în care se face expunerea porcilor la gaze și echipamentul utilizat pentru conducerea porcilor trebuie:

- 1) proiectată, construită și întreținută astfel încît să se evite rănirea animalelor și presiunea asupra pieptului, oferindu-le posibilitatea de a rămîne în poziție verticală pînă la pierderea cunoștinței;
- 2) să asigure o iluminare adecvată a mecanismului de conducere în cameră, pentru a permite porcilor să se vadă unii pe alții sau împrejurimile;
- 3) să fie prevăzută cu aparate de măsurare a concentrației gazului la punctul de maximă expunere care să emită un semnal clar de avertizare vizual și auditiv în cazul în care concentrația de dioxid de carbon scade sub nivelul cerut.

19. Nu se admite utilizarea dioxidului de carbon, a gazelor inerte sau a unei combinații a acestor amestecuri gazoase în camera sau încăperea în care animalele urmează a fi asomate

și ucise, în cazul în care aceste gaze ar putea provoca arsuri sau agitație din cauza înghețării sau a lipsei de umiditate.

20. În cazul utilizării monoxidului de carbon, sub formă pură sau asociat cu alte gaze:

1) animalele:

a) sînt ținute permanent sub supraveghere vizuală;

b) sînt introduse unul cîte unul, după ce animalul precedent introdus în încăpere și-a pierdut deja cunoștința sau este mort;

c) rămîn în încăpere pînă cînd se constată moartea lor;

2) se poate utiliza gazul produs de un motor special, testat anual, adaptat în scopul uciderii animalelor, cu condiția ca persoana responsabilă de uciderea animalelor a verificat în prealabil dacă gazul utilizat:

a) a fost răcit în mod corespunzător;

b) a fost filtrat suficient;

c) nu conține componente sau gaze iritante;

3) animalele sînt introduse în încăpere numai cînd se obține concentrația minimă de monoxid de carbon.

Secțiunea 4

Verificarea asomării

21. Agenții economici se asigură că persoanele responsabile de asomare sau alte persoane desemnate în acest scop efectuează verificări periodice pentru a se convinge că animalele nu prezintă semne de conștiență sau sensibilitate față de durere în intervalul de timp dintre procesul de asomare și moarte.

Aceste verificări se realizează:

1) asupra unui eșantion de animale suficient de reprezentativ;

2) cu o frecvență stabilită în funcție de rezultatul verificărilor precedente și de orice factori care ar putea afecta eficiența procesului de asomare.

22. În cazul în care rezultatul verificărilor indică faptul că un animal nu este asomat în mod corespunzător, persoana responsabilă de asomare ia imediat măsurile necesare, conform procedurilor standard de operare, întocmite în conformitate cu prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare.

23. În cazul în care animalele sînt ucise fără asomare prealabilă, conform unor metode speciale de sacrificare ce țin de unele ritualuri religioase, în afara unui abator, persoanele responsabile de procesul de sacrificare efectuează verificări sistematice pentru a se asigura

că animalele nu prezintă semne de conștiință sau sensibilitate față de durere înainte de a fi eliberate din imobilizare și că nu prezintă semne de viață înainte de a se trece la eviscerare sau opărire.

24. Agenții economici urmează să folosească procedurile de verificare descrise în ghidurile de bune practici, specificate în prezenta Normă sanitar-veterinară.

Secțiunea 5

Procedurile standard de operare

25. Agenții economici:

1) planifică din timp uciderea animalelor și operațiunile aferente, pe care le efectuează în conformitate cu procedurile standard de operare;

2) concep și pun în aplicare proceduri standard de operare, inclusiv pe cele descrise în ghidurile de bune practici prevăzute de prezenta Normă sanitar-veterinară, pentru a garanta că uciderea și operațiunile aferente evită orice durere, chin sau suferință.

26. Referitor la asomare, procedurile standard de operare trebuie:

1) să țină cont de recomandările producătorului;

2) să prevadă măsurile care trebuie luate în cazul în care verificările menționate în prezenta Normă sanitar-veterinară indică faptul că un animal nu este asomat corespunzător sau, în cazul sacrificării într-un abator a animalelor prin metode speciale de sacrificare prevăzute de unele ritualuri religioase, că animalul asomat mai prezintă semne de viață;

3) să fie puse la dispoziția ANSA, la cererea acesteia.

Secțiunea 6

Nivelul și certificatul de competență

27. Uciderea și operațiunile aferente în cadrul gospodăriilor private se efectuează de către persoane calificate cu un nivel de competență adecvat, fără a provoca animalelor durere, chin sau suferință evitabile.

Persoanele necalificate în efectuarea operațiunilor de asomare urmează să fie pregătite în efectuarea acestor operațiuni.

28. Agenții economici se asigură că sacrificarea este efectuată numai:

1) de către persoane cu pregătire în domeniu sau care dețin un certificat de competență pentru una sau pentru mai multe operațiuni aferente sacrificării și au demonstrat capacitatea de a efectua aceste operațiuni în conformitate cu cerințele specificate în prezenta Normă sanitar-veterinară:

a) manipularea și îngrijirea animalelor înainte de imobilizare;

- b) imobilizarea animalelor în vederea asomării și uciderii;
- c) asomarea animalelor;
- d) evaluarea eficacității asomării;
- e) imobilizarea și suspendarea animalelor vii;
- f) sîngerarea animalelor vii;
- g) sacrificarea în conformitate cu pct. 10 din prezenta Normă sanitar-veterinară;

2) de personalul din cadrul crescătoriilor de animale pentru blană, suplimentar:

- a) notifică în prealabil ANSA cu privire la data uciderii animalelor;
- b) se asigură că uciderea animalelor pentru blană se efectuează în prezența și sub supravegherea directă a unei persoane care deține un certificat de competență, emis pentru toate operațiunile efectuate, cu respectarea prevederilor specificate în punctul dat.

29. Instituțiile de învățămînt care pregătesc persoanele necalificate pentru efectuarea procedurilor de ucidere a animalelor au responsabilitatea:

- 1) de a asigura disponibilitatea cursurilor de formare pentru personalul necalificat implicat în desfășurarea operațiunilor de ucidere și a operațiunilor aferente;
- 2) de a emite certificate de competență care atestă promovarea unui examen final independent, ale cărui subiecte se referă la categoriile de animale relevante și corespund operațiunilor aferente, precum și la subiectele prevăzute în anexa nr. 3 la prezenta Normă sanitar-veterinară;
- 3) de a aproba programele de formare pentru cursurile de formare, conținutul și modalitățile de examinare;
- 4) de a desemna organismul care efectuează examinarea finală și emite certificate de competență, ținînd cont de experiența, personalul și echipamentul adecvat al acestora precum și de emiterea certificatelor de competență;
- 5) de a pune la dispoziția publicului, prin intermediul diverselor surse de informare, datele de contact ale organismelor cărora le-au fost delegate aceste sarcini.

30. În certificatul de competență se menționează categoriile de animale, tipurile de echipamente și operațiunile specificate în prezenta secțiune pentru care este valabil.

Se recunosc certificatele de competență eliberate de o altă țară:

- 1) cu care Republica Moldova a încheiat tratate pentru recunoașterea reciprocă a diplomelor și certificatelor de studii;
- 2) după confirmarea prin examinare a capacității de a efectua operațiunile aferente menționate în certificatul de competență deținut;

3) după confirmarea calificărilor obținute în alte scopuri, dar în condiții echivalente cu cele prevăzute de prezenta Normă sanitar-veterinară pentru certificatul de competență.

31. Organismul care efectuează examinarea finală și emite certificate de competență poate elibera certificate de competență temporară (adeverință), cu un termen de valabilitate nu mai mare de trei luni, în cazul în care solicitantul întrunește următoarele cerințe:

- 1) participă la unul dintre cursurile de formare, menționate în prezenta Normă sanitar-veterinară;
- 2) lucrează în prezența și sub directa supraveghere a altei persoane care deține un certificat de competență, eliberat pentru activitatea specifică pe care o desfășoară;
- 3) face o declarație scrisă care atestă că nu i s-a mai eliberat anterior un alt certificat de competență temporar pentru același tip de activitate sau demonstrează că nu a putut să susțină examenul final;
- 4) face o declarație scrisă care atestă că nu a comis încălcări în domeniul protecției animalelor în perioada de trei ani înainte de data solicitării unui astfel de certificat, cu excepția cazurilor interzise de ANSA.

Secțiunea 7

Instrucțiuni pentru utilizarea echipamentelor

de imobilizare și de asomare

32. Echipamente de imobilizare sau de asomare comercializate sau prezentate prin intermediul publicității trebuie să fie însoțite de instrucțiuni adecvate privind utilizarea lor, elaborate de producătorii de echipamente într-un mod în care să asigure un nivel optim al bunăstării animalelor.

Aceste instrucțiuni se pun la dispoziția agenților economici, prin diverse surse de informare în masă și se menționează în special:

- 1) speciile, categoriile, cantitățile și/sau greutatea animalelor pentru care sînt destinate echipamentele;
- 2) parametrii recomandați care corespund diferitor circumstanțe de utilizare, inclusiv parametrii-cheie prevăzuți în anexa nr. 1 la prezenta Normă sanitar-veterinară;
- 3) metoda de monitorizare a eficienței echipamentului de asomare în ceea ce privește respectarea cerințelor stabilite de prezenta Normă sanitar-veterinară;
- 4) recomandările de întreținere și, dacă este cazul, de calibrare a echipamentului de asomare;
- 5) metodele de curățare, dezinfectare și de clătire a echipamentelor.

33. Agenții economici:

- 1) asigură că orice echipament de imobilizare sau de asomare a animalelor este întreținut și verificat în conformitate cu instrucțiunile producătorilor de către persoane care au fost instruite în acest scop;
- 2) întocmesc un registru de întreținere, care se păstrează cel puțin un an și pe care îl pun la dispoziția ANSA, la cererea acesteia;
- 3) în cazul în care echipamentul de asomare utilizat inițial nu dă rezultate, se asigură imediat efectuarea operațiunilor de asomare la fața locului cu un echipament de rezervă adecvat, chiar și dacă metoda de rezervă este diferită de cea utilizată prima oară;
- 4) se asigură că animalele sînt imobilizate, inclusiv imobilizarea capului, numai în momentul în care persoana responsabilă de asomare sau sîngerare este pregătită să efectueze aceste operațiuni aferente cît mai repede posibil.

Secțiunea 8

Importul

34. Cerințele prevăzute la capitolele II și III din prezenta Normă sanitar-veterinară se aplică unității, precum și oricărei unități care manipulează materii prime de origine animală utilizate la fabricarea produselor de origine animală în cauză și care respectă cerințele din Hotărîrea Guvernului nr. 435 din 28 mai 2010, „Privind aprobarea Regulilor specifice de igienă a produselor alimentare de origine animală” sau cele care au fost definite ca echivalente cu aceste cerințe pentru a fi incluse în lista unităților din care este acceptat importul anumitor produse de origine animală.

35. Certificatul sanitar-veterinar care însoțește carnea importată este însoțit de o declarație de conformitate emisă de către producător prin intermediul unui laborator acreditat.

Secțiunea 9

Elaborarea și difuzarea ghidurilor de bune practici

36. Ghidurile de bune practici se elaborează și se difuzează de către agenții economici sau, după caz, de organizațiile agenților economici, cu sprijinul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului:

[Pct.36 modificat prin HG1143 din 21.11.18, MO13-21/18.01.19 art.7; în vigoare 18.01.19]

- 1) prin consultare cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, autorității sanitar-veterinare competente și ai altor părți interesate;
- 2) ținînd seama de raportul tehnic întocmit în scopul autorizării sanitar-veterinare a abatoarelor și elaborării noilor metode de asomare și a instrucțiunilor care urmează să fie furnizate de producători privind utilizarea și întreținerea echipamentelor de imobilizare și de asomare.

37. ANSA evaluează ghidurile de bune practici pentru a se asigura că acestea au fost elaborate în conformitate cu prevederile prezentei secțiuni.

38. În cazul în care agenții economici sau, după caz, organizațiile agenților economici nu prezintă ghiduri de bune practici, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului elaborează propriile ghiduri de bune practici și le face accesibile publicului.

[Pct.38 modificat prin HG1143 din 21.11.18, MO13-21/18.01.19 art.7; în vigoare 18.01.19]

Capitolul III

CERINȚE SUPLIMENTARE APLICABILE

ABATOARELOR

Secțiunea 1

Construcția, amenajarea și echiparea

abatoarelor

39. În timpul construcției și amenajării abatoarelor, precum și a echipamentului utilizat în cadrul acestora, agenții economici se asigură că:

1) toate structurile de adăpostire se proiectează, se construiesc și se întrețin astfel încât:

a) sistemele de ventilație să asigure în mod constant bunăstarea animalelor, ținând seama de gama condițiilor meteorologice probabile;

b) în cazul în care sînt necesare mijloace mecanice de ventilație, se prevăd instalații alternative de alarmă și urgență în eventualitatea unei avarii;

c) să reducă la minimum riscul rănirii animalelor și apariția de zgomote bruște;

d) să faciliteze inspecția animalelor;

e) să asigure un iluminat fix sau portabil adecvat pentru a permite inspecția animalelor în orice moment;

2) structurile de adăpostire pentru animalele care nu sînt livrate în containere se proiectează și se construiesc, astfel încât să permită:

a) animalelor să se miște liber în direcția cerută prin țarcuri, coridoare și piste, avînd în vedere caracteristicile lor comportamentale și necesitatea lipsei de agitație, iar porcinele și ovinele să se deplaseze unele lîngă altele, cu excepția cazurilor în care pistele conduc la echipamentul de imobilizare;

b) evitarea căderii, din cauza echipării incorecte a rampelor și podurilor cu protecție laterală;

- c) asigurarea cu apă în Țarcuri și accesul animalelor la apă curată în orice moment, fără ca acestea să se rănească sau să fie limitate în mișcare;
 - d) evitarea blocării sau călcării animalelor prin utilizarea unui Țarc de așteptare, cu podea netedă și părți laterale solide între Țarcurile de adăpostire și pista care conduce la punctul de asomare;
 - e) reducerea la minimum a riscului de alunecare, cădere pe podele sau de rănire la picioare a animalelor;
 - f) asigurarea protecției adecvate împotriva intemperiilor în cazul în care abatoarele au cîmpuri de adăpost fără refugiu natural sau umbră ori neutilizarea acestora în cazul unor condiții meteorologice nefavorabile;
 - g) asigurarea cu apă cu ajutorul dispozitivelor de adăpare în lipsa unei surse naturale de apă;
- 3) dispozitivele și echipamentele de imobilizare sînt proiectate, construite și întreținute pentru:
- a) a optimiza aplicarea metodei de asomare sau ucidere;
 - b) a preveni rănirea sau contuzionarea animalelor;
 - c) a reduce la minimum agitația animalelor și sunetele emise de acestea cînd sînt imobilizate;
 - d) a reduce la minimum timpul de imobilizare;
 - e) a împiedica mișcările laterale și verticale ale capului la bovine prin instalarea unui dispozitiv în boxele de imobilizare utilizate împreună cu un bolț pneumatic captiv;
- 4) echipamentul pentru asomarea electrică (cu excepția echipamentului de asomare cu baie de apă):
- a) este fixat printr-un dispozitiv care afișează, înregistrează și păstrează cel puțin un an, detalii privind parametrii electrici pentru fiecare animal asomat, amplasat astfel încît să existe o vizibilitate clară pentru personal și să emită un avertisment vizual și sonor clar în cazul în care durata expunerii scade sub nivelul necesar;
 - b) emite un curent constant în cazul în care este automat asociat unui dispozitiv de imobilizare;
- 5) echipamentul pentru asomarea electrică cu baia de apă:
- a) liniile de suspendare să fie proiectate și poziționate astfel încît păsările suspendate să nu întîlnească nici un obstacol și să se reducă la minimum disconfortul acestora, să nu rămîină atîrnate în stare de conștiență mai mult de un minut, iar rațele, gîștele și curcile să nu rămîină atîrnate în stare de conștiență mai mult de două minute;

- b) întreaga lungime a liniei de suspendare, de la punctul de intrare pînă la bazinul de opărire, să fie ușor accesibilă în cazul în care animalele sunt înlăturate de pe linia de abataj;
 - c) dimensiunea și forma inelelor metalice să corespundă dimensiunii picioarelor păsărilor care urmează să fie asomate, pentru a garanta o electrocutare nedureroasă;
 - d) să fie prevăzut cu o rampă de intrare izolată electric, proiectată și întreținută astfel încît să prevină revărsarea apei la intrare;
 - e) baia de apă să fie proiectată astfel încît nivelul de imersiune a păsărilor să poată fi adaptat cu ușurință.
 - f) electrozii să cuprindă toată lungimea bazinului, care trebuie să fie proiectat și întreținut astfel încît inelele metalice care trec pe deasupra apei să fie în contact continuu cu bara de interacțiune împămîntată;
 - g) se realizează un sistem de echipament în contact cu pieptul păsărilor de la punctul de suspendare pînă cînd păsările intră în asomator, în scopul de a le calma;
 - h) echipamentul pentru asomarea electrică cu baia de apă să fie ușor accesibil, pentru a permite sîngerarea păsărilor care au fost asomate, în cazul în care acestea rămîn în bazin ca urmare a unei avarii sau a unei întîrzieri pe linie;
 - i) să fie fixat printr-un dispozitiv care afișează, înregistrează și păstrează cel puțin un an detalii privind parametrii electrice utilizați;
- 6) echipamentul de asomare cu gaz (asomatoarele cu gaz, inclusiv benzile transportoare) pentru porcine și păsările de crescătorie trebuie:
- a) să fie conceput și construit pentru a optimiza aplicarea metodei de asomare cu gaz, a preveni rănirea sau contuzionarea animalelor și pentru a reduce la minimum agitația animalelor și sunetele emise de acestea cînd sînt imobilizate;
 - b) să fie echipat cu un dispozitiv, amplasat astfel încît să existe o vizibilitate clară pentru personal, pentru a măsura în permanență, a afișa, a înregistra și a păstra, cel puțin un an, datele referitoare la concentrația de gaz și timpul de expunere, precum și pentru a emite un avertisment vizual sau sonor clar în cazul în care concentrația gazului scade sub nivelul cerut;
 - c) să fie proiectat astfel încît animalele să se poată așeza fără să se suprapună, chiar și în cazul exploatării liniei la capacitate maximă.

40. Agenții economici prezintă la ANSA, la solicitarea acesteia, pentru fiecare abator, următoarele informații:

- 1) numărul maxim de animale pe oră pentru fiecare linie de sacrificare;
- 2) categoriile de animale și greutatea pentru care pot fi folosite echipamentele de imobilizare sau de asomare disponibile;

3) capacitatea maximă pentru fiecare spațiu de adăpostire.

41. ANSA:

- 1) analizează informațiile prezentate de agenții economici la data autorizării abatorului;
- 2) în cazul uciderii sau sacrificării de necesitate, pentru eradicarea infecțiilor (de exemplu: gripa aviară, pestaporcină clasică), evitarea diseminării agentului etiologic, acordă derogare de la suspendarea autorizației sanitar-veterinare de funcționare pentru abatoarele din zonele focarului, asigurând un nivel înalt de biosecuritate;
- 3) propune modificări necesare în vederea adaptării prevederilor prezentei secțiuni, ținând cont de progresul științific și tehnic.

Secțiunea 2

Operațiunile de manipulare și de imobilizare în abatoare

42. Agenții economici asigură:

- 1) respectarea normelor de operare pentru abatoare, specificate în prezentul capitol;
- 2) ca animalele ucise într-un abator prin metode speciale de sacrificare prevăzute de unele ritualuri religioase, fără asomare prealabilă, să fie imobilizate individual, iar rumegătoarele se imobilizează mecanic și individual.

43. Sistemele de imobilizare a bovinelor în poziții inverse sau în orice poziții nefirești se folosesc doar în cazul animalelor sacrificate într-un abator prin metode speciale de sacrificare prevăzute de unele ritualuri religioase și cu condiția ca acestea să fie dotate cu un dispozitiv care restricționează atât mișcarea laterală, cât și cea verticală a capului animalului și să fie ajustate astfel încât să se adapteze dimensiunii animalului.

44. Sînt interzise următoarele metode de imobilizare:

- 1) suspendarea sau ridicarea animalelor conștiente;
- 2) fixarea mecanică sau legarea labelor sau picioarelor animalelor;
- 3) secționarea măduvei spinării, de exemplu cu ajutorul unui stilet sau pumnal;
- 4) utilizarea curentului electric pentru imobilizarea animalului la intensități care nu îl asomează sau nu îlucid în circumstanțe controlate, în particular orice aplicare a curentului electric care nu înconjoară creierul.

Excepție de la prevederile stipulate la lit. 1) și 2) din prezentul punct se face în cazul dispozitivelor de suspendare utilizate pentru păsările de crescătorie.

Secțiunea 3

Norme de operare pentru abatoare

45. Responsabilul de bunăstarea animalelor sau o persoană numită de acesta la sosirea animalelor evaluează în mod sistematic condițiile de stare pentru fiecare transport de animale în vederea identificării animalelor cu necesități specifice și luarea măsurilor adecvate în acest sens.

46. Animalele se descarcă cât mai rapid după sosire și se sacrifică fără întârzieri nejustificate.

47. Mamiferele, cu excepția iepurilor de crescătorie și a iepurilor de câmp care nu sînt duse la locul de sacrificare imediat după sosire, trebuie:

- 1) adăpostite;
- 2) să aibă tot timpul, în instalații corespunzătoare, apă suficientă de băut.

48. Animalele care nu sînt sacrificate în termen de 12 ore de la sosire trebuie hrănite și ulterior alimentate cu cantități moderate de hrană la intervale corespunzătoare.

În astfel de cazuri, animalele sînt asigurate cu așternut pentru vite sau cu material echivalent, care să garanteze un nivel de confort corespunzător speciei și numărului de animale în cauză. Materialul respectiv trebuie să permită un drenaj eficient sau să asigure o absorbție suficientă a urinei și a fecalelor.

49. Containerele în care sînt transportate animalele:

- 1) se păstrează în ordine, se manipulează cu atenție, în special în cazul în care fundul containerelor este perforat sau flexibil;
- 2) nu se aruncă, nu se lasă să cadă sau să fie lovite;
- 3) se încarcă și descarcă pe orizontală și cu mijloace mecanice, în cazul în care este posibil.

50. Animalele se descarcă individual, în cazul în care este posibil.

51. În cazul în care containerele sînt așezate unul peste altul, se iau măsuri de precauție necesare pentru:

- 1) a limita căderea de urină și fecale asupra animalelor situate mai jos;
- 2) a se asigura stabilitatea containerelor;
- 3) a se asigura că ventilația nu este blocată.

52. În scopul sacrificării, animalele neîntărcate, animalele de lapte în lactație, femelele care au fătat în timpul transportului sau animalele livrate în containere au prioritate față de celelalte animale.

În cazul în care sacrificarea animalelor menționate în prezentul punct nu este posibilă, se iau măsuri care să le atenueze suferința, în special:

- 1) mulgerea animalelor de lapte la intervale de cel mult 12 ore;
- 2) asigurarea condițiilor adecvate pentru sugar și pentru bunăstarea animalului nou-născut, în cazul femelelor care au fătat;
- 3) asigurarea cu apă a animalelor livrate în containere.

53. Trebuie asigurată o aprovizionare constantă de animale pentru asomare și ucidere, în scopul evitării grăbirii animalelor din ȋrcurile de adăpostire de către personal.

54. Se interzice:

- 1) lovirea animalelor cu mîna sau cu piciorul;
- 2) aplicarea unei presiuni într-o zonă sensibilă a corpului animalelor, în urma căreia animalele suportă dureri sau suferințe evitabile;
- 3) ridicarea sau tîrîrea animalelor de cap, urechi, coarne, picioare, coadă sau lînă ori manipularea acestora într-un mod care le produce dureri sau suferințe;
- 4) utilizarea ȋpușelor sau a altor instrumente ascuțite;
- 5) răsucirea, strivirea sau ruperea cozilor animalelor sau lovirea ochilor animalelor.

Interdicȋia de a ridica animalele de picioare nu se aplică păsărilor de crescătorie, iepurilor de crescătorie și iepurilor de cîmp.

55. Trebuie evitată, în măsura posibilităȋilor, utilizarea instrumentelor care administrează șocuri electrice.

Astfel de instrumente se utilizează numai pentru bovinele și porcinele adulte care refuză să se miște și doar dacă acestea au spațiu suficient pentru a înainta.

Șocurile nu vor dura mai mult de o secundă, se vor repartiza la intervale adecvate și se vor aplica exclusiv pe mușchii membrelor posterioare.

În cazul în care animalul nu reacționează, șocurile nu se administrează în mod repetat.

56. Animalele nu se leagă de coarne, de cornițe sau de inelul din nas, nici nu se imobilizează prin legarea picioarelor împreună.

În cazul în care este necesară legarea animalelor (în cazul sacrificării rituale), frînghiile, funiile sau orice alte mijloace utilizate trebuie:

- 1) să fie suficient de rezistente pentru a nu se rupe;
- 2) să permită animalelor să se așeze, să mănînce și să se adape;
- 3) să fie proiectate astfel încît să excludă orice risc de strangulare sau rănire și să permită dezlegarea rapidă a animalelor.

57. Animalele care nu se pot deplasa nu sînt tîrîte pînă la locul sacrificării, ci sînt ucise acolo unde se află.

58. Pentru mamiferele din adăposturi, cu excepția iepurilor de crescătorie și a iepurilor de cîmp, se aplică următoarele norme suplimentare:

1) fiecare animal trebuie să aibă suficient spațiu pentru a se ridica, a se așeza și, cu excepția vitelor ținute individual, pentru a se întoarce;

2) animalele trebuie să fie ținute în siguranță în adăpost și se iau măsuri pentru a le împiedica să scape și pentru a le proteja de animalele de pradă;

3) pentru fiecare țarc să se indice într-un loc vizibil data și ora sosirii și, cu excepția vitelor ținute individual, numărul maxim de animale;

4) în toate zilele în care abatorul funcționează și înainte de sosirea animalelor, se pregătesc și se păstrează gata de utilizare boxe izolate pentru animalele care necesită îngrijiri specifice;

5) responsabilul de bunăstarea animalelor sau o persoană cu competențe adecvate controlează periodic starea generală și starea de sănătate a animalelor din adăpost.

59. Sîngerarea animalelor:

1) dacă o singură persoană este responsabilă de asomarea, încătușarea, suspendarea și sîngerarea animalelor, aceasta efectuează toate operațiunile menționate în mod consecutiv mai întîi asupra unui animal, apoi asupra altui animal;

2) în cazul asomării simple sau al sacrificării animalelor într-un abator prin metode speciale de sacrificare prevăzute de unele ritualuri religioase, cele două artere carotide sau vasele din care apar acestea sînt secționare în mod sistematic, stimularea electrică se efectuează numai după ce s-a verificat dacă animalul se află în stare de inconștiență, iar eviscerarea sau opărirea ulterioară va fi efectuată numai după verificarea absenței semnelor de viață ale animalului;

3) păsările se sacrifică cu un dispozitiv automat de tăiere a gîtului, care taie efectiv ambele vase de sînge, iar dacă dispozitivul de tăiere a gîtului nu a funcționat în mod eficient, pasărea trebuie sacrificată imediat.

Secțiunea 4

Monitorizarea în cadrul abatoarelor

60. În sensul verificării asomării, agenții economici aplică măsuri de monitorizare adecvată în cadrul abatoarelor, care includ cel puțin următoarele informații:

1) numele persoanelor responsabile de monitorizare;

2) indicatorii destinați să detecteze semnele absenței sau prezenței conștienței sau sensibilității față de durere la animale, inclusiv indicatorii destinați detectării absenței

semnelor de viață la animalele sacrificate într-un abator prin metode speciale de sacrificare prevăzute de unele ritualuri religioase;

3) criteriile în funcție de care se stabilește dacă rezultatele arătate de indicatorii menționați în prezentul punct sînt corecte;

4) circumstanțele și/sau momentul în care trebuie să aibă loc monitorizarea;

5) numărul de animale din fiecare eșantion care trebuie verificate în cursul monitorizării;

6) procedurile adecvate pentru a garanta că, în cazul în care criteriile menționate în prezentul punct nu sînt îndeplinite, operațiunile de asomare sau de ucidere sînt reexamineate pentru a stabili motivele oricărui tip de imperfecțiune și modificările necesare în aceste operațiuni.

61. Agenții economici întocmesc cîte o instrucțiune de monitorizare specifică pentru fiecare linie de sacrificare.

62. Frecvența verificărilor depinde de factori precum schimbările legate de tipul sau talia animalelor sacrificate sau de organizarea activității personalului, fiind stabilită în vederea garantării unor rezultate cu un nivel ridicat de siguranță.

63. În scopul detalierii punctelor descrise în această secțiune, agenții pot folosi instrucțiunile de monitorizare incluse în ghidurile de bune practici menționate în prezenta Normă sanitar-veterinară.

Secțiunea 5

Responsabilul de bunăstarea animalelor

64. Responsabilul de bunăstarea animalelor:

1) se desemnează de către agenții economici pentru fiecare abator;

2) se află sub conducerea nemijlocită a agentului economic și raportează direct acestuia informațiile referitoare la bunăstarea animalelor;

3) acordă asistența necesară pentru ca la abator să fie respectate prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare;

4) cere ca personalul abatorului să realizeze măsuri corective necesare pentru a asigura respectarea prevederilor prezentei Norme sanitar-veterinare;

5) își îndeplinește sarcinile conform procedurilor standard de operare ale abatoarelor și le aduce în mod eficace în atenția personalului interesat;

6) deține un certificat de competență, emis pentru toate operațiunile efectuate în abatoarele unde el este responsabil;

7) ține o evidență a măsurilor întreprinse în vederea asigurării bunăstării animalelor din abatorul în care își desfășoară activitatea pe care o păstrează cel puțin un an și o pune la

dispoziția ANSA, la solicitarea acesteia.

65. Prevederile specificate la pct. 64 din prezenta Normă sanitar-veterinară nu se aplică abatoarelor care sacrifică mai puțin de 1 000 de unități animal viu pentru mamifere sau 150 000 de păsări sau iepuri de crescătorie pe an.

66. Pentru a stabili numărul necesar de responsabili de bunăstarea animalelor, agentul economic folosește coeficientul de conversie pentru mamifere în unitate animal viu, care înseamnă o unitate de măsură standard ce permite reunirea diferitor categorii de animale pentru a le putea compara, constituind pentru:

- 1) o bovină adultă sau o ecvină- o unitate animal viu (1,0);
- 2) alte bovine - 0,50;
- 3) porcine cu o masă corporală vie mai mult de 100 kg - 0,20;
- 4) alte porcine - 0,15;
- 5) ovine și caprine - 0,10;
- 6) miei, iezi și purci cu o masă corporală vie mai mică de 15 kg - 0,05.

Capitolul IV

DEPOPULAREA ȘI UCIDEREA DE URGENȚĂ

Secțiunea 1

Depopularea

67. ANSA, în comun cu alte autorități responsabile de domeniul de reglementare, este responsabilă de operația de depopulare și stabilește, înainte de începerea acestei operații, un plan de depopulare, pentru a asigura respectarea cerințelor specificate în prezenta Normă sanitar-veterinară.

Metodele de asomare și de ucidere planificate și procedurile standard de operare corespunzătoare având scopul de a garanta respectarea cerințelor stabilite în prezenta Normă sanitar-veterinară se includ în planurile de urgență privind sănătatea animală, cu luarea în considerare a particularităților bolilor animalelor, suprafețelor de răspîndire și localizării focarelor suspectate.

68. ANSA:

- 1) garantează că astfel de operațiuni se desfășoară în conformitate cu planul de depopulare, specificat în pct. 67;
- 2) ia toate măsurile pentru a proteja bunăstarea animalelor, creîndu-le cele mai bune condiții disponibile.

69. În situații excepționale, ANSA poate acorda derogări de la unele dispoziții ale prezentei

Norme sanitar-veterinare, dacă consideră că respectarea acestora poate afecta sănătatea umană sau poate face imposibilă sau inutilă aplicarea măsurilor.

70. ANSA prezintă anual un raport privind operațiunile de depopulare desfășurate în cursul anului precedent.

Pentru fiecare operație de depopulare, raportul respectiv va include în special:

- 1) motivele depopulării;
- 2) numărul și speciile de animale ucise;
- 3) metodele de asomare și de ucidere utilizate;
- 4) descrierea dificultăților întâmpinate și, dacă este cazul, a soluțiilor găsite pentru a diminua sau a reduce la minimum suferința animalelor în cauză;
- 5) orice derogare acordată în conformitate cu prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare.

Secțiunea 2

Uciderea de urgență

71. În cazul uciderii de urgență, deținătorul animalelor în cauză ia toate măsurile necesare pentru a le ucide cât mai rapid.

Capitolul V

SPRIJINUL ȘTIINȚIFIC

72. ANSA solicită consiliului consultativ și părților competente sprijin științific independent privind:

- 1) expertiza tehnică și științifică legată de autorizarea abatoarelor și elaborarea noilor metode de asomare;
- 2) avizarea științifică a instrucțiunilor furnizate de producători cu privire la utilizarea și întreținerea echipamentelor de imobilizare și de asomare;
- 3) avizarea științifică a ghidurilor de bune practici elaborate;
- 4) recomandările în vederea ridicării eficienței inspecțiilor și auditului;
- 5) evaluarea capacităților unor organisme de a îndeplini cerințele referitoare la certificarea de competență.

73. Sprijinul științific poate fi acordat pentru toate activitățile relevante privind uciderea animalelor, desemnând în acest scop un punct de contact unic, care pune la dispoziția publicului, prin intermediul internetului, informațiile tehnice și științifice, cele mai bune practici privind punerea în aplicare a prezentei Norme sanitar-veterinare.

Capitolul VI

NECOFORMITATEA ȘI SANCTIUNI

74. În cazul nerespectării unei cerințe menționate în prezenta Normă sanitar-veterinară, autoritatea sanitar-veterinară competentă solicită:

- 1) agenților economici să își modifice procedurile standard de operare și, în special, să reducă ritmul de producție sau chiar să oprească producția;
- 2) operatorilor economici să mărească frecvența controalelor în scopul verificării asomării și să modifice procedurile de monitorizare în cadrul abatoarelor;
- 3) suspendarea sau retragerea certificatului de competență al persoanei care nu mai demonstrează suficiente competențe, cunoștințe sau familiarizare cu sarcinile aferente pentru îndeplinirea operațiunilor pentru care a fost eliberat certificatul;
- 4) suspendarea sau retragerea competențelor delegate organismului care efectuează examinarea finală și emite certificate de competență;
- 5) modificarea instrucțiunilor pentru utilizarea echipamentelor de imobilizare și de asomare în conformitate cu avizele științifice;
- 6) aplicarea măsurilor necesare (eficiente, proporționale și cu efect de descurajare) în caz de nerespectare a prezentei Norme sanitar-veterinare.

75. Pentru îndeplinirea prevederilor prezentei Norme sanitar-veterinare, agenții economici:

- 1) elaborează și prezintă autorității centrale de specialitate planuri de modernizare a unităților;
- 2) solicită asistență pentru atingerea obiectivelor în termenele stabilite în planurile elaborate.

[anexa nr.1](#)

[anexa nr.2](#)

[anexa nr.3](#)